

Μεθοδολογία και τεχνική συγγραφής μιας επιστημονικής εργασίας - 1

1

Σεμινάριο - Εργαστήρι Ελληνικής Μουσικής

Έννοιες και ορισμοί

2

Τεκμηριωμένη εργασία

3

- Σε οποιαδήποτε επιστημονική εργασία (σεμιναριακή, πτυχιακή, μεταπτυχιακή, διδακτορική, μεταδιδακτορική, επιστημονικό δημοσίευμα, ανακοίνωση σε συνέδριο, άρθρο σε επιστημονικό περιοδικό, μονογραφία ή οτιδήποτε άλλο),
- Οτιδήποτε γράψουμε πρέπει να τεκμηριώνεται
- Τεκμηριώνω σημαίνει ότι βασίζομαι σε αυτά που έχουν γραφτεί πριν από εμένα για το ίδιο θέμα
  - τόσο για τις πληροφορίες που θα χρησιμοποιήσω
  - όσο και για την επιχειρηματολογία που τυχόν θα αναπτύξω
- Πάντοτε αναφέρω την προέλευση (παρακαλώ εδώ να μη χρησιμοποιείται η λ. «πηγή» - πηγή είναι κάτι άλλο).

Όταν κάνουμε μια επιστημονική εργασία πρέπει:

4

- α/ να βασιζόμαστε σε αυτά που έχουν γραφτεί από άλλους πριν από εμάς, για να αντλήσουμε πληροφορίες
- β/ Να υποδεικνύουμε πάντοτε οτιδήποτε χρησιμοποιούμε και έχουμε αντλήσει από αλλού
- γ/ να ξεχωρίζουμε με σαφήνεια αυτό που αποτελεί δική μας γνώμη, διαπίστωση ή ερευνητικό αποτέλεσμα και δεν το έχουμε αντλήσει από κάπου αλλού.
- δ/ Αν η δική μας διαπίστωση ή προσθήκη βασίζεται σε επιχειρηματολογία ή πληροφορίες που έχουμε αντλήσει από αλλού, αυτό πρέπει επίσης να φαίνεται καθαρά.

Δημοσιεύματα - 1

5

- Ό,τι λέμε το αντλούμε από βοηθήματα ή πηγές - Θα δούμε πιο κάτω τη διαφορά
- Και τα δύο συνήθως είναι διαθέσιμα σε δημοσιεύματα.
  - Δηλαδή γραπτά κείμενα
- Πολύ πιο σπάνια, στο σκέλος των πηγών, έχουμε άμεση πρόσβαση στο ίδιο το υλικό και τότε δεν μιλάμε για δημοσιεύματα (π.χ. οι αρχαιολόγοι)

- Τι είναι ένα δημοσίευμα:
- Βιβλίο ολόκληρο - π.χ. μονογραφία
  - Ένα βιβλίο μπορεί να ανήκει και σε μία σειρά (ισχύει και για τις επόμενες περιπτώσεις)
- Κεφάλαιο που ενδιαφέρει το θέμα μας από ένα βιβλίο που έχει γενικότερο περιεχόμενο (π.χ. το κεφάλαιο για την Ελληνική μουσική από μια γενική Ιστορία της μουσικής)
- Ένας τόμος από ένα πολύτομο έργο ή ένα κεφάλαιο από αυτόν

- Ένα άρθρο σε επιστημονικό περιοδικό ή επετηρίδα
  - (ο αριθμός τόμου και η χρονολογία είναι το καίριο σημείο)
  - Να μη γίνεται σύγχυση με τα περιοδικά ποικίλης ύλης
- Ένα άρθρο σε συλλογικό ή αναθηματικό ή αναμνηστικό τόμο, όπου υπάρχουν πολλοί συγγραφείς
- Ένα άρθρο από τόμο που περιέχει πολλά ξεχωριστά δημοσιεύματα του ίδιου συγγραφέα
- Ένα άρθρο εγκυκλοπαίδειας ή λεξικού
- Ένα κείμενο από πρακτικά συνεδρίων (προσοχή - πλήρες κείμενο και όχι μόνο περίληψη)
- Άρθρο εφημερίδας (μπορεί να πάει και στις πηγές)

- Πληροφορία από ιστοσελίδα - όπως π.χ. η Wikipedia
  - Μόνο για σύντομη ανακάλυψη μιας εύκολης γενικά πληροφορίας.
  - Αποφεύγουμε να παραπέμπουμε σ' αυτήν σε μια εργασία
- Προσοχή στην αξιοπιστία
- Βιβλιογραφώ την ιστοσελίδα - Αναφέροντας τον τίτλο, αν έχει, το σχετικό σύνδεσμο και την ημερομηνία πρόσβασης
- Τα δημοσιεύματα που βρίσκουμε στο διαδίκτυο μπορεί να μας χρησιμεύσουν πολύ στο θέμα των πηγών, διότι υπάρχουν διαθέσιμες πηγές, που αλλιώς θα μας ήταν εντελώς απρόσιτες.

Δημοσιεύματα - Διαδίκτυο - 2

9

- Κυρίως αναζητούμε:
- Σκαναρισμένα δημοσιεύματα (άρθρα ή βιβλία) ή με άλλο τρόπο ψηφιοποιημένο (pdf)
- Τώρα πολλά περιοδικά ή τόμοι πρακτικών συνεδρίων ή ακόμη και βιβλία, εκδίδονται μόνο ψηφιακά. Όμως πρόκειται για ψηφιακά έντυπα, που απλώς δεν έχουν χαρτί.
- το βιβλιογραφώ και εν γένει το διαχειρίζομαι ως κανονικό (έντυπο) δημοσίευμα
- Αποφεύγω να χρησιμοποιώ έγγραφα που θα βρω στο διαδίκτυο, όταν δεν έχουν σαφή ένδειξη ότι έχουν κάπου δημοσιευτεί: π.χ. σε έντυπο ή ψηφιακό περιοδικό, π.χ. Πρέπει να έχουν τόπο και χρόνο έκδοσης, αριθμούς σελίδων, υποσημειώσεις, βιβλιογραφία κλπ.

Πρωτεύουσα Βιβλιογραφία ή Πηγές - 1

10

- Τί είναι πηγές; - ό,τι προέρχεται από την εποχή
- Οι εκδόσεις ενός μουσικού έργου
  - Ανάγκη για τις καλύτερες
- Τυχόν χειρόγραφα του συνθέτη που βρίσκουμε σε facsimile - π.χ. τα αρχεία - παρτιτούρες που σας δίνω για να κάνετε τις εργασίες σας
- Άλλα δημοσιευμένα ή αδημοσίευτα κείμενα του συνθέτη ή προσώπων του κύκλου του
- Εικόνες, φωτογραφίες, από παραστάσεις ή συναυλίες της εποχής π.χ.
- Έγγραφα και ντοκουμέντα (δημοσιευμένα ή αδημοσίευτα) από την εποχή που έζησε ο συνθέτης ή εκεί κοντά

Πρωτεύουσα Βιβλιογραφία ή Πηγές - 2

11

- Άρθρα σε εφημερίδες και περιοδικά της εποχής
- Ενίοτε και ολόκληρα βιβλία, όταν έχουν γραφτεί σύγχρονα με την εποχή για την οποία μιλάμε, έχουν πολύ συχνά την αξία της πηγής.
- Μουσικοκριτικές
- Επιστολογραφία
- Ραδιοφωνικές ή τηλεοπτικές εκπομπές της εποχής, και κυρίως οι πληροφορίες που προέρχονται από αυτές

Πρωτεύουσα Βιβλιογραφία ή Πηγές - 3

12

- Όλα αυτά νοούνται ως πηγές όταν τα προσεγγίσουμε εμείς. Αν διαβάσουμε γι' αυτά από αλλού, τότε το εντάσσουμε στη βιβλιογραφία.
- Αν βρούμε το πλήρες κείμενο ή εκτενές απόσπασμα κειμένου ή φωτογραφία κλπ. αυτούσια σε ένα δημοσίευμα, μπορούμε να την θεωρήσουμε πηγή
- Το λιμπρέτο του έργου μας κατατάσσεται στις πηγές, οπότε παραπέμπουμε στο δημοσίευμα στο οποίο το έχουμε εντοπίσει και χρησιμοποιήσει, και ενδεχομένως στη μετάφραση

Δευτερεύουσα Βιβλιογραφία ή Βοηθήματα

13

- Ἡ απλώς «Βιβλιογραφία»
- Τί είναι και σε τι χρησιμεύει η βιβλιογραφία;
- Η αναζήτηση βιβλιογραφίας είναι η αναζήτηση του τι έχει γραφτεί από άλλους για το θέμα μας ή για περιοχές του θεματός μας ή για ζητήματα συναφή με το θέμα μας
  - ώστε να αντλήσουμε από εκεί πληροφορίες, τις οποίες θα ανασυνθέσουμε και για τη δική μας εργασία.
- Σε μια εργασία που περιέχει πρωτοτυπία (διδακτορική διατριβή ή μεταπτυχιακή εργασία),
  - οι πληροφορίες που αντλούμε από τις πηγές και τη βιβλιογραφία θα αποτελέσουν τη βάση της επιχειρηματολογίας μας για να εκθέσουμε τη δική μας άποψη ή πρωτότυπη συνεισφορά.

Αναζήτηση βιβλιογραφίας

14

Πώς ξεκινάμε;

15

- Από λεξικά και εγκυκλοπαίδειες, γενικές ιστορίες, ειδικές ιστορίες μιας περιόδου ή μιας χώρας και εν γένει βιβλία αναφοράς (reference books)
  - Εκεί, στο τέλος του λήμματος, ή του άρθρου ή του κεφαλαίου που μας ενδιαφέρει, έχει μια πρώτη ενδεικτική βιβλιογραφία
- Από καταλόγους βιβλιοθηκών (τώρα πλέον και διαδικτυακά)
  - Αναζήτηση με λέξεις-κλειδιά
- Προσοχή: εκεί κυρίως περιέχονται μόνο τίτλοι ολόκληρων βιβλίων. Δεν περιέχονται τίτλοι μικρότερων δημοσιευμάτων που περιέχονται σε μεγαλύτερα βιβλία (περιοδικά, πρακτικά συνεδρίων). Επομένως, η λέξη-κλειδί δεν θα μας βοηθήσει. Άρα η αναζήτηση αυτή δεν αρκεί

Συνεχίζουμε

16

- Από διαδικτυακούς καταλόγους βιβλιογραφίας (RILM, RIPM, Notes κλπ.)
- Περιοδικά, ιστοσελίδες, RISM, RILM
- Βιβλιογραφίες που περιέχονται στα μεγάλα διεθνή μουσικολογικά περιοδικά - που ενίοτε είναι εξειδικευμένες ως προς την φυσιογνωμία του περιοδικού.
- Βιβλιοπαρουσιάσεις και βιβλιοκριτικές
- Notes, The quarterly journal of the Music library association - Notes Online
- International index to music periodicals
- RIPM - Retrospective index to music periodicals (έως 1966)
- Music Index

Συνεχίζουμε ελληνικά...

17

- Ελληνικά βιογραφικά λεξικά, Παγκόσμιο Βιογραφικό Λεξικό, διεθνείς μουσικές εγκυκλοπαίδειες - περιέχουν όλες καλά λήμματα για τους σημαντικούς Έλληνες συνθέτες
- Ιστορίες μουσικής ελληνικές
- Δημοσιεύματα για τα είδη που προκύπτουν από τους συνθέτες μας
  - π.χ. Όπερα, οπερέτα, μουσικό θέατρο, λυρικό θέατρο
  - Εθνική σχολή, ελληνική συμφωνία κλπ.
- Αναζήτηση βιβλιογραφίας από ιστοσελίδες και καταλόγους βιβλιοθηκών - δεν αναζητάμε μόνο με τα ονόματα των συνθετών, αλλά και με γενικότερα θέματα που μπορεί να τους περιέχουν.

Και άλλα Ελληνικά...

18

- Τα ελληνικά μουσικολογικά περιοδικά - Μουσικολογία, Μουσικός λόγος, Πολυφωνία, Μουσικός Ελληνομνήμων
- Οι τόμοι πρακτικών συνεδρίων που περιέχουν μελέτες με ελληνικό περιεχόμενο
  - Διατμηματικά συνέδρια
  - Συνέδρια Μεγάρου και Τελλογλείου
- Οι εκδόσεις της Λυρικής σκηνής και του Μεγάρου για τις συναυλίες που τυχόν έγιναν
- Εκδόσεις προγραμμάτων του Φεστιβάλ Αθηνών κλπ. συναφή και παρόμοια
- Οι εισαγωγές εκδόσεων που έχουν γίνει (π.χ. έργα Πετρίδη από Υπουργείο Παιδείας και αργότερα Πολιτισμού - δεν είναι ανάγκη να αναφέρονται στο ίδιο το έργο που σχολιάζουμε -μπορεί να δίνουν γενικότερες πληροφορίες).
- Αρχείο Προγραμμάτων ΕΡΤ, Κρατικής Ορχήστρας και άλλων φορέων.

- Στην πορεία της έρευνας, διαβάζοντας τα δημοσιεύματα που έχουμε εντοπίσει, βρίσκουμε τίτλους και από άλλα δημοσιεύματα
  - Από τις υποσημειώσεις και από τα δημοσιεύματα που ένας άλλος συγγραφέας έχει χρησιμοποιήσει μπορεί πολλά να μας ενδιαφέρουν κι εμάς
- Ακόμη κι αν δούμε ότι το δημοσίευμα δεν μας ενδιαφέρει άμεσα τελικά, ωστόσο μπορεί να μας ενδιαφέρει η βιβλιογραφία που περιέχει.
- Ενδιαφέρει αφενός να έχουμε υπόψη μας τα πιο έγκυρα και αφετέρου τα πιο πρόσφατα, που κατά κανόνα απηχούν την τελευταία εξέλιξη της έρευνας